

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

3 Seu bona, seu mala sit sententia, dico timenda[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

dam, & nos divino succens zelo sub anathematis at-
tentione canonice promerueramus, publicè se viva voce
violatè contemnerent: in quibus omnibus invenimus ex-
cessus, & aequitatis normam nequiter temerasse, omni
iudicamus sacerdotii officio manere penitus alienos, San-
cti Spiritus iudicio, & B. Petri. per nos auctoritate, Epi-
scopos extorsoregimine confidere definites. Pre-
dictis autem depositis licentiam concedimus ecclesiam
ingrediendi, & communicandi, sicut laici, & loquendi
suis utilitates, non autem turbas conestandi, vel scanda-
lum sollicitandi, illis tribuimus facultatem. Quantum
autem ad episcopale ministerium specialiter pertinet, nul-
lam eis sit licentia contingendi, sicut nos cum sancta synodo
jam dereville constat.

¶ Caput hoc suo citat ex Nicolaus Episcopus & Archiepiscopus
per Galliam, Italiam, Germaniam, atq; per universas provincias
constituit. In qua epistola videtur retulisse, quid in concilio a se
Romæ habito, de Metensi synodo penitus abolenda, & depositione
Theopandi, & Comitarii statum fuerit. De qua quidem con-
stitit, & hanc Episcoporum depositionem, Regime lib. 2. Chronicorum
accusat hoc scribit. Interca Thierganodus, & Guntharius
Archiepiscopi Romam profecti sunt, ea animi intentione,
ut Regem innoxium prædicto facto demonstrarent, ac fe-
cum ceteris Coepiscopis, Ecclesiastica atque Apostolica
exercuisse decreta: nullitiam quidem elogio decorandi,
qui illam Petri sedem aliquo pravo dogmate fallere,
posse arbitrati sunt, quæ nec se fecerit, nec ab aliquo hæ-
resi unquam falli potuit. Itaque cum in præsentiam
Nicolaus Papæ venissent, libellum obtulerunt, in quo con-
tinebatur gesta synodalia, quæ in Mediomatrici Vibe,
& Aquis ab eis statuta fuerant. Qui cum à notario co-
ram omnibus recitatus esset, interrogavit Pontifex, si hæc
scripta verbis confirmarent: Responderunt inconveniens
videri, ut quod propriis manibus roborarent, verbis in-
firmate mallet. Et sic nec repulla, nec admittit eorum
assertione, iussit sententiam ad hospitium suum, quousque revoca-
rentur. Factis interpositis diebus ad synodum, quam
Papa congregaverat, sum accerit: ubi eorum damnata
& anathematizata sunt scripta, & ipsi omnibus adjudican-
tibus Episcopis, Presbyteris, & Diaconis, sunt depositi, &
omni ecclesiastica dignitate privati.

¶ Confiteri] In secundo capite concilii loci hic ita ha-
bet, consistere: Diffinites, quod si iuxta præcedentem
consuetudinem tanquam Episcopi ausi fuerint aliquid de
sacro ministerio coningere, nullo modo liceat eis, nec in
alia synodo reformationis spem, aut locum habere satisfa-
ctionis. Sed & communicantes eis, omnes abjice de ec-
clesia, & maxime, si posteaquam didicerint adversus me-
moratos prolata fuisse sententiam, eisdem communica-
re tentaverint, & sancta verba sumpta ex capite, si qua Episcopus
damnatus, supra eadem, ex concilio Antiocheno.

C. XI. ¶ Clerici & laici, qui non obediunt
Episcopis, infames effi-
ciuntur.

¶ Item Clemens epist. 3. omnibus Coepiscopis.
¶ Item vobis Episcopis. non obediunt omnes Pres-
byteri, Diaconi, ac Subdiaconi, & reliqui clerici, o-
mnisque principes, tam majoris ordinis, quam inferioris,
atque reliqui populi, non solum infames, sed & extorres
à regno Dei, & consortio fidelium, ac à liminibus sanctæ
Dei ecclesie alieni erunt.

C. XII. ¶ In Christum peccat, qui veritatem de-
betur contristat.

¶ Item Petrus in ordinatione Clementis b.
¶ Quicumque contristaverit doctorem veritatis, peccat

a. alana. b. Clemens epist. ad Iacobi, & Alexander
epist. 1. & in conc. Aquigr. cap. 9.

in Christum, & Patrem omnium excerbat Deum, pro-
pter quod & vita carebit.

C. XIII. ¶ Simulata virtutum essentia a,
obediencia Episcopo non de-
negatur.

¶ Item Ambrosius lib. 2. de officiis, c. 24.
¶ Si quis verò non obediat Episcopo, extollere atque
exaltare sese desiderans, quarens etiam obumbrare
merita Episcopi simulata affectione b doctrina, aut hu-
militatis, aut misericordie, is à vero devius superbit:
quoniam veritatis ea est regula, ut nihil facias commen-
dandi tui causa, quo minor alius fiat: neque si quid boni
habeas, id ad deformationem alterius, & vituperatio-
nem exerceas. ¶ Non defendas improbum, & sancta
indigno committenda e non arbitris. ¶ Neque ier-
rum arguas d & impugnes eum, cujus crimen non de-
prehenderit.

C. XIV. ¶ Episcopo non obediens, damnatum ore
describitur.

¶ Item Anterus Papa Episcopo Hispania.
¶ Bisit, ut quidquam finistrum de his arbitremur e, qui
Apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro
ore conficiunt, per quos nos etiam Christiani sumus qui
claves regni celorum habentes, ante f iudicii diem ju-
dicant. Veteri g quidem lege habetur: quicumque
sacerdotibus non obtempesserit, aut extra castra positus,
lapidabatur à populo, aut gladio cervicæ subiecta, contem-
ptum expiabat cruore h. Nunc vero inobediens spiritum
animæ deorsum truncatur, & ejectione ab ecclesia, tabido
damnatum ore describitur.

C. XV. ¶ Quibus Papa est inimicus, bis nec loque
debemus.

¶ Item Petrus in ordinatione Clementis.
¶ Inimicus est iste Clemens i alicui pro actibus suis,
vos nolite expectare, ut ipse vobis dicat, &c. ut supra
in tractatu ordinandorum, ubi agitur de obedientia minorum erga
majores.

C. XVI. ¶ Excommunicatus est, qui excommu-
nicatus communicat.

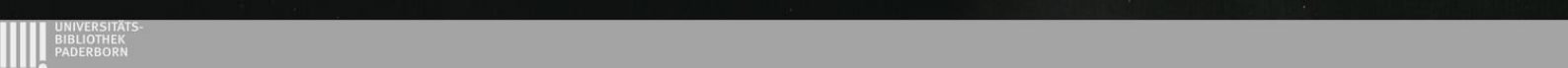
¶ Item Fabianus Episcopus, epist. 1.
¶ Sicut & Apostoli statuerunt dicentes: [Cum excom-
municatus non est communicandum: & si quis cum
excommunicatis, averfando l regulas, scienter saltem r
in domo semel locutus fuerit, vel oraverit, ille commu-
nitione privetur.]

¶ Saltem] In epistola Fabiani est, scienter psallat in
domo, aut simul locutus, &c. Sed Iulio Gratiano viderit
magis consentire cum canonis Apostolice, et ut acciderit, &c.
Et ut supra dicitur, & c. dicitur, quæ Dionysius ver-
tit, si quis cum excommunicato, saltem in domo, simul
oraverit, iste communione privetur.

C. XVII. ¶ De eodem.
¶ Item Calixtus Papa epist. 2. cap. 2.

¶ Excommunicatus in quocumque n à sacerdotibus,
nullus recipiat ante utriusque partis iustam examina-
tionem: nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut
ofculo communicet; nec Ave eis dicat: quia quicumque
in his, vel aliis prohibitis, scienter excommunicatis com-
municaverit, juxta Apostolorum institutionem, & ipse si-
mili excommunicationi subiacet.

a. alaffestatione. b. alaffestatione. c. al. committenda
arbitraria. d. al. uerone. Hieronymus ad Heliodorum. e. lo-
quar.] orig. f. quodammodo ante. Hieronymus. g. Deuse-
ron. h. mucrone. Hieronymus. i. Clemens epist. 1. Anf.
li. c. 6. Ivo p. 14. c. 22. dist. 22. si inimicus. Ca. apost. 11. Burch. l. 1.
c. 21. Pam. l. 1. c. 95. k. Poly. l. 7. tit. 1. Anf. l. 12. c. 14. l. al. de
veritatis. m. Burch. l. 11. c. 38. Ivo p. 14. c. 23. & 102. n. al.
quæque.

C. XVIII. § De eodem.

Item Isidorus in regula Monachorum, c. 18. CVM a excommunicato neque orare, neque loqui, nisi quae ad eandem excommunicationem pertinent, nec vefci liceat. Si quis enim i cum eo aut palam, aut absconfe locutus fuerit, statim cum eo communem excommunicationis contrahet poenam.

§ Prior pars huius capituli usque ad vers. Si quis enim habetur in regula sancti Isidori (qua missa est ex Hispania) c. 18. ex qua citat hoc Smaragdus, in expositione regule S. Benedicti, c. 26. excepta tamen ista clausula, nisi quae ad eandem excommunicationem pertinent, quae neque in regula B. Isidori legitur, neque apud Smaragdum. Est tamen apud Burchardum, & Ivonem.

§ Si quis enim] Haec usque ad finem refert Smaragdus ex quodam magistro monachorum, quod notatur infra ead. c. si quis frater.

C. XIX. § De eodem.

Item ex concilio Carthag. IV. cap. 73.

QVI b communicaverit, vel oraverit cum excommunicato, si laicus i est, excommunicetur, si clericus, deponatur.

§ Si laicus] Ita apud Burchardum, & Ivonem par. 14. cap. 108. & in Panormia. Sed in concilio ipso cum variis codicibus collatis, & apud Ivonem eadem parte, c. 28. legitur, si clericus, siue laicus excommunicetur.

C. XX. § Excommunicatorum nomina vicinis omnibus palam, & publice annuntientur.

Item ex decreto Honorii Papae.

CVTRA c sit omnibus Episcopis, excommunicatorum omnino d nomina tam Episcopis vicinis, quam suis parochianis pariter indicare, eaque in celebri loco postea praet e foribus ecclesiae cunctis convenientibus inculcare: quatenus in utraque diligentia, & excommunicatis ubique ecclesiasticis aditus f excludatur, & excusationis causa omnibus auferatur.

§ Burchardus etiam, Anselmus, & Ivo p. 14. c. 119. citant ex decreto Honorii: Sed idem Ivo eadem parte, c. 65. hoc ipsum tribuit Ioanni octavo in concilio apud Rivoboniam.

§ Verum hoc de nominatio excommunicatorum intelligitur. Excommunicationis enim poenam dupliciter subimus, & dum reatum incurrimus, & dum sententia notamur.

C. XXI. § Duobus modis aliqui sacana traditur.

Unde Hieronymus in lib. Iud. homil. 2.

AVDI g demique Apostolum dicentem de eo qui peccaverat: [Tradidi h, inquit, huiusmodi hominem satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus fiat.] Videt ergo, quia non solum per Apostolos suos tradidit Deus delinquentes in manus inimicorum, sed & per eos, qui ecclesiae praesident, & potestatem habent non solum solvendi, sed etiam ligandi, traduntur peccatores in interitum carnis, cum pro delictis suis a Christo corpore separantur. Et ut mihi videtur, dupliciter etiam nunc traduntur homines de ecclesia in potestatem diaboli. Vno modo quo superius diximus, cum delictum eius manifestum sit ecclesiae, & per sacerdotes de ecclesia pellitur, ut notatus ab omnibus erubescat, & converso converfari illi illud, quod sequitur, [ut i spiritus salvus fiat] in die Domini nostri IESV Christi.] Alio autem modo quis traditur diabolo, cum peccatum eius manifestum non sit hominibus: Deus autem qui videt in occulto, percipiens ejus mentem & animam, vitis ac passionibus ferventem, & in corde ejus non a se diligi, sed se avantiam, aut libidinem, aut justitiam, aut alia huiusmodi: istum talem ipse Dominus tradit satanae, aut alio modo eum tradit satanae. Discedit a mente eius, & avocato se, & refugit cogitationibus ejus malis, & delictis indignis, & relinquit domum cordis ejus vacuam.

bus ferventem, & in corde ejus non a se diligi, sed se avantiam, aut libidinem, aut justitiam, aut alia huiusmodi: istum talem ipse Dominus tradit satanae, aut alio modo eum tradit satanae. Discedit a mente eius, & avocato se, & refugit cogitationibus ejus malis, & delictis indignis, & relinquit domum cordis ejus vacuam.

§ In hoc & sequenti capite citatur B. Hieronymus, quod ipse has Origenis homilias latinas fecit, sicut etiam supra, infra, & qui, est adoratum.

Cum ergo per sententiam quis nominatus fuerit, non est excommunicatus non debemus. Cum autem solo reatu, exaltati excommunicationis contraxerit poenam, non est ab ejus communicatione exclusus. Unde Dominus b. in Evangelio tuos demum peccatores dixit habendam sicut ethnicum & publicanum, cum excommunicati dicit contempserit. Apostolus c. quia, non ait, si quis frater est fornicator: sed [si quis frater nominatus fornicator, &c.] sicut non nominationem intelligens. Hinc etiam Urbanus Papa II. Innocentius Episcopus. [Sancti quod super Ricardo.] Resurrexerit in corpore. Quidam Episcopus in hoc sermone lapsus. [Hinc etiam Urbanus in Evangelio quia dixit esse toleranda usque ad mortem.]

C. XXI. § Mali à bonis penitus separari non possunt.

Hinc etiam Hieronymus.

NOLITE e recedere à Domino in hodierno [sic] hoc est, donec seculum fiat: ostendit ergo modo quomodo Hiebusus, donec seculum fiat, habitet cum filiis Iuda in Hierusalem: quippe cum ne ipsi quidem Iuda habitent in Hierusalem. Ideo ergo nec illud curare esse poterit, quod Hiebusus cum Iudaeis habitet in Hierusalem, quandoquidem ne ipsi quidem habitent in Hierusalem, quandoquidem ne ipsi quidem habitent in Hierusalem, quandoquidem ne ipsi quidem habitent in Hierusalem. Sed nos intelligamus: haec spiritualiter, assumens Evangelii parabola, quae dicit de g. zizaniais [sicut utique vocare: ne forte cum vultis eradicate zizania, eradiciemus et mul cum ipsis etiam triticum.] & infra. [Audi ergo b. dicens Hiebusus: sed habitaverunt cum ipsis usque in hodiernum diem in Hierusalem. Unde de peccatoribus, qui Iudaeis estis, ut ita vitam vestram, & conversationem vestram ne in aliquo vel ipsi scandalum pariamini, vel alius scandalum faciatis: sed sit vobis summi studi, summaque curam, ut quis in hanc sanctam congregationem vestram postquam introeat: ne quis Hiebusus habitet vobiscum. Videt ergo quia dicit scriptura, quod non poterunt eicere filios Hiebusus de Hierusalem. Hiebusus autem interpres est concultio. Ergo quia non possimus eicere filios, qui nos conculant, eos saltem quos possimus, quorum peccata manifesta sunt, eiciamus. Vbi enim peccatum non est evidens, eicere de ecclesia neminem possimus: forte eradicates zizania, eradiciemus simul cum ipsis etiam triticum. Moveret metamen quod dixi, quia non poterunt eicere Hiebusus, id est, eos, qui interpres concultio: & ideo videamus qui sunt in ecclesia conculcantes. Illi sine dubio, de quibus dicit Dominus in Evangelio i. [Nolite mittre sanctum canibibus neque margaritas vestras ante porcos, ne forte conculent eas pedibus suis, & converti elidant vos.] Illi est ergo Hiebusus concultio: qui indigni & aedificatio verbum Dei: & cum audierunt, neque ut infideles dicerent, neque permanent, ut infideles: sed percepta mysteriorum nomina, & fidei nostrae secretioribus figuris conversi postmodum impugnant nos, & contradiuntur: quibus suis corda nostra dirumpunt, conculcantes vestros.

a Petri. 1. c. 9. Can. Apst. 11. Poly. ibid. Bur. 1.1. cap. 31. & 33. Anf. 1.12. c. 16. Ivo p. 1. 46. 65. & 96. b Poly. ibid. Anf. 1.12. ca. 10. Bur. 1.1. c. 44. Ivo p. 1. 46. 28. & 108. Panm. 1. c. 99. c Poly. ibid. Anf. 1.12. c. 32. Bur. 1.1. c. 49. Ivo p. 1. 46. 65. & 119. d. alomnium. e al. pro. f al. auditus. g Origenes homil. 2. ad Gal. Iud. 8. Bur. 1. c. 1. I. d. I. d. I. d.

a non solum animam sancti, sed i. erg. b Matth. 1. c. 11. Corinth. 5. Vide inf. ead. c. Ad mensuram. d. 24. 9. 2. sane quod. e Malac. 3. Origenes hom. 21. ad cor. 1. Iosua. f al. usque in hodiernum diem. g Matth. 11. In 10. i. Matth. 7. k al. indigni. Domini.

Domini margaritas & ornamenta fidei maculantes. De his ego dicatur, quia non poterunt filii Iuda ejicere populum de Hierosolima usque in hodiernum.

C. XXIII. ¶ Peris & cantus sancta non sunt committenda. Item idem super dodecem a Prophetas.

¶ Item ego vir ecclesiasticus, & prudens atque in-... multas impietates in ea, quæ vocatur do-... non solum multas, sed & for-... tantum do-... in judi-... quocum-... in illo... & ne mittat mar-... qui conversi conculeant eas, & imi-... e dicentem [solus sedebam, quia ama-... & illud in Psal. d. [Singulariter... ad Hebræos.

C. XXIV. ¶ Con pagano comedere, sed non excommunicari minime licet.

Item Joannes Chryostomus, cap. 11. epist. ad Hebræos.

¶ Ad istam quippe paganorum si volueris ire, sine... prohibitione permittimus, & infra. ¶ [Si e... in hoc bono omnem fidelem simpliciter intellige, non... non communicari. Quid autem est quod facit fraternitatem, non... quod facit posse vocari De-... nominatur. ¶ [Si quis, inquit, nominatur si fuerit... cum autem de pagano ageret, ... quod apponitur vobis, co-... O quan-... non solum non fugimus ebri-... cum eis.

¶ Nominatus ¶ Gratiani patrum Chryostomum eo mo-... Augustinus, ... habet.

¶ Item in Epistola ad Romanos, eis pro illorum... ¶ [Si quis, inquit, nominatur si fuerit... cum autem de pagano ageret, ... quod apponitur vobis, co-... O quan-... non solum non fugimus ebri-... cum eis.

¶ Item in Actis Prophetarum, cap. 5. circa medium. ¶ c. Heron. in d. Psal. 49. e. 1. Corinth. 5. ¶ in Veronensi est p. 60.

natur inter vos] fratrem hoc loco dicens omnem fide- lem simpliciter, non monachum tantum. Quid autem est, quod facit fraternitatem? lavacrum regenerationis, id quod possumus Deum vocare Patrem. Proinde, qui carechumenus est, etiam si monachus sit, non est frater: qui vero fidelis est, etiam si secularis sit, frater est. [Si quis, inquit, qui frater nominatur.] Neque enim vestigium tunc monachi erat: sed omnia ad secularia loquebatur tunc B. Paulus. [Si quis, inquit, qui frater nominatur, fuerit fornicator, aut avarus, aut ebrius, cum hujusmodi nec cibum fumere.] Cum autem de Græcis ageret non ita, sed [si quis vocat vos infidelium] Græcos significans [si quis, inquit, omne quod vobis apponitur, manducate] [si quis, inquit, qui frater nominatur, sit ebrius.] Papa quanta diligentia. Nos autem non solum non fugimus ebrios, sed etiam abinus ad eos, unâ sumptum quæ ab ipsis.

Evidenter itaque, eis præmissis apparet, quod eorum communio vitare non cogimur, qui sententia notati non sunt. Sed ipsius sententia notati multipliciter intelligitur. ¶ Aliquando enim ardetur quis à liminibus ecclesiæ, & à communione corporis & sanguinis Christi, vel teste conscientia, juxta illud Apostoli b. [Probet se homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: quia qui indignè manducat & bibit, iudicium sibi manducat & bibit.] Item illud Propheri [stercus sibi Deum placabat, &c.] require infra causa. xxxiii. Maleficis impeditus. quæst. 1. de penitentia. Vel sententia ecclesiastica: sicut parientes, quibus tempore presuntio beneficium reconciliationis impenditur. Hæc sententia excommunicatio vocatur: quia à communione corporis & sanguinis Christi notatus prohibet: sicut & Adam ab usu ligni vite excommunicatus est. Domino dicente c. [Videte, ne fornicemini de ligno vite.] Quæ sententia non separatur quis à consortio fidelium. Est & alia sententia, quæ anathema vocatur: quæ quis, separatur à consortio fidelium, de qua supra [Cum excommunicati nolite communicare.] ¶ Hæc distinctio licet cuius advertere ex auctoritate Joannis Papa. [Engelradem uxorem B. Boni, &c.] require supra d. in causa [Quidam Episcopus à propria sede dejectus.] Item ex auctoritate ejusdem [Si quis dominum Dei violaverit, &c.] require infra in causa xxi. [Quidam Presbyter infirmitate gravatus.] ¶ Item ex auctoritate Synodis Papa [Presenti decreto censens, &c.] require supra in causa [In infamia cuiusdam Episcopi.] Iuxta igitur hanc distinctionem intelligenda est illa auctoritas Innocentii Papa. II. [Si quis suadente diabolo, &c.] ut infra in causa [Quidam Presbyter.] ut juxta etymologiam vocabuli, anathemati, id est, separati omni subiacet, qui in edictum illud inciditur, qui à corpore & sanguine Christi, & ab ingressu ecclesiæ se alienum facit: qui impius manns in clericum injicere ausus fuerit: qui etiam à nullo Episcoporum absolvitur, id est, more penitentium reconciliari poterit, nisi primum Apostolico conspectu se representare curaverit. ¶ Illud autem Petri de Clemente [Si inimicus est iste Clementis, &c.] de sententia notatis intelligendum est, sicut & illud Urbani, Quibus Episcopi non communicant, &c. [ut infra in eadem causa. Caterum fulsum esset illud Vasconii, e concilio secundis] Si tantum Episcopi alieni sceleris se consensum novit. Item, & illud [Placuit, ut si quando Episcopus, &c.] require supra in causa [Duo fornicatores, & infama notati.]

C. XXV. ¶ Communicare non licet illi, qui excommunicati communicant. Item Gregorius clero, & populo Salontanis. ¶ ¶ Salontanis] In regesto B. Gregorii lib. 9. c. 1. legitur hæc verba in epist. 48. scripta clero, nobilibus, ac populo laetæ confessionibus, al. laertino.

¶ Ogo, hortor, & moneo, ut à prohibite vos communionis consortio per omnia suspendatis: ne cui-

a. 1. Cor. 10. b. 1. Cor. 11. c. Gen. 3. d. sup. ead. multis capitulis habetur sententia 3. q. 4. c. fin. 17. q. 4. quæ sunt 6. idem si quis dominus 5. q. 2. c. 2. 17. q. 4. ¶ sup. ead. c. 6. q. 2. c. 2.

T 2

quam sacerdoti, superscripto Maximo communicanti, contra animam suam quisquam vestrum communicare praesumat.

C. XXVI. Nullus clericorum, vel laicorum, ad domum excommunicati accedat.

Item ex concilio Toletano primo, c. 5. Si quis a quo laicus abstinetur, ad hunc, vel ad domum eius, vel clericorum, vel religiosorum nullus accedat. Similiter & clericus si abstinetur, a clericis deviteatur. Si quis cum illo colloqui, aut convivari fuerit deprehensus, etiam ipse abstinetur. Sed hoc pertinet ad eos clericos, qui ejusdem Episcopi sunt, & ad omnes, qui communiti fuerint de eo, qui abstinetur, sive laico quolibet, sive clerico.

Item Urbanus omnibus Episcopis, c. 5. Vobis & Episcopi non communicant, non communicatis: & quos egerint, non recipiatis. Valde enim est timenda sententia Episcopi, licet iniuste liget.

C. XXVII. Sententia pastoris timenda est, licet iniuste liget.

Item ex octava synodo. Excommunicati contra panem, qui excommunicati communicant.

C. XXVIII. Excommunicati contra panem, qui excommunicati communicant.

Item ex octava synodo. Si quis frater aut palam, aut abscondite cum excommunicato fuerit locutus, aut junctus communionem, statim cum eo excommunicationis contrahat poenam. Canon hic non habetur in octava synodo, quae habita fuit tempore Nicolai primi, neque in alia, quae ipsa nominatur. Sed ex hoc sub Iohanne octavo celebrata, quae in bibliotheca Vaticana servatur. Unde dicitur, quod a Gratiano ex octava synodo citatur, in regulis Basilii, Isidori, & aliorum scriptis ad monachos pertinentibus inventa sunt. Hoc quidem supra eadem, cum excommunicato, fuit tributum Isidoro, quem ad modum etiam a Burchardo, & Ivo. Sed Smaragdus in expositione regulae B. Benedicti, c. 6. cum ante egressum de monacho, a suo praeposito excommunicato, hoc scribit: valde formidat. Hinc quidam magister monachorum ait: Si quis vero frater, aut palam, aut abscondite cum eo fuerit locutus, aut conjunctus, communem cum eo excommunicationis contrahat poenam. quae lectio convenit cum lectione Burchardi & Ivo.

C. XXIX. De eodem. Item ex concilio Carthaginiensi II. cap. 7.

Qui merito facinorum suorum ab ecclesia pulsus fuit, si ab aliquo Episcopo, aut Presbytero, vel clerico fuerint in communionem suscepti, etiam ipse pari cum eis crimine teneatur obnoxius, refugiens in sui Episcopi regulare iudicium.

Refugiens in concilio cum multis impressis & manuscriptis codicibus collato legitur, refugiens apud Burchardum, & Ivo, refugientibus, quod convenit cum canonibus Gratiani, qui est notus: omnia vero haec verba, refugientes sui Episcopi regulare iudicium, in recentioribus conciliorum editionibus non sunt hoc loco, sed post verba suscepti. A Soricensi autem codice Regi catholici omnino absumpti.

a Ivo p. 14. c. 30. b 24. q. 2. c Poly. l. 1. tit. 1. Anst. l. 6. c. 148. & l. 12. c. 21. Burch. d. 11. c. 1. Ivo p. 14. c. 7. d Supra par. 14. c. 96. e Poly. l. 7. tit. 1. Burch. lib. ead. cum excommunicato, Burch. l. 1. c. 32. Ivo l. 1. c. 42. Ivo p. 14. c. 28. & 107. Pan. l. 1. c. 94.

C. XXX. Quis sententiam Episcopi pae... injussum recurat ad synodum. Item ex concilio Carthaginiensi IV. cap. 11. Clericus, qui Episcopi circa se diffinitionem palam putat, recurat ad synodum.

C. XXXI. Vincula ecclesiastica non sunt tenenda. Item Ioannes Chryostomus, homil. 4. ad 2. epist. ad Hebraeos.

Nemo a contemptam vincula ecclesiastica. enim homo est, qui ligat, sed Christus, qui hanc potestatem dedit, & dominos fecit hominum honoris.

C. XXXII. Satana traditur, qui ab ecclesia excommunicatur.

Item Augustinus de verbis Apostoli, sermo 9. Omnis b Christianus dilectissimus, qui a ecclesia excommunicatur, satana traditur: scilicet, quia extra ecclesiam diabolus est, sicut et Christus: ac per hoc quasi diabolo traditur, qui diabolus communiione emovetur. Unde illos, quos Apostolus satanae esse traditos praedicat, excommunicat a se esse demonstrat.

Sic etiam dicit Ivo p. 14. c. 30. sed p. 2. c. 94. conpositi... tu alius verbum videtur citare ex libro de vno. Ivo p. 14. c. 30.

C. XXXIII. De eodem. Item tractatu 27. ad cap. 6. Ivo. Nichil fidei debet formidare Christianum, qui in corpore Christi: si enim separatur a corpore Christi, non est membrum eius. Si non est membrum eius, non vegetatur spiritu eius. Quisquis autem Apostolus dicit, spiritum Christi non habet, huiusmodi est.

Item Hieronymus: Quamvis & remiseritis poenam, quibus ecclesiam interdixeritis, nisi reconciliati per vos non fuerint, ipsi janua regni caelorum clausa erit.

Hieronymus. Hac non sunt inuenta apud Ivo, sed in epist. 7. Eurythian, quem citat Ivo.

C. XXXIV. Vicini Episcopi auctoritate de iudicis Episcoporum fuerunt quoniam.

Item ex concilio Milevitano f. cap. 22. Presbyteri & Diaconi, vel ceteri inferiores causis quas habuerint, si de iudicis Episcoporum questi fuerint, vicini Episcopi eos audiant, & eos, quidquid est, finiam, adhibiti ab eis excommunicatorum suorum. Quod si ab eis provocati fuerint, non provocent nisi ad Africanam concilium, primates provinciarum suarum. Ad transmarinam qui provocaverit appellandum, a nullo intra Africanam communionem suscipiatur.

Hic caput in eod. tit. codicibus praepositis non habetur: sed in omnibus vetustis Gratiani exemplaribus habetur, ut autem supra, & c. placuit.

C. XXXV. In iusta Episcoporum damnatione esse citatur.

Item ex concilio Carthaginiensi IV. c. 11. Ritam, h. esse iniustam, i Episcoporum damnatione & idcirco a synodo retractandam.

C. XXXVI. Qui causa sua adesse, & iustitiam suam asserere valuerit, intra annum excommunicationis hanc faciat.

Item ex concilio Carthaginiensi IV. c. 11. Versus constitutum est, ut quones clerici...

a Ivo p. 14. c. 48. Pan. l. 1. c. 82. b Ivo p. 14. c. 48. c. 90. c al. traducitur. r. Tim. r. Cor. 1. d Rom. 1. c. 1. Ivo p. 14. c. 13. f Ex Affric. 2. B. 2. q. 6. p. 14. c. 13. g. 1. h. 3. q. 6. Irenaeus ex Felice. i al. et intelligitur in Affric. c. 48. & Varro. c. 71. Poly. l. 7. tit. 1. Burch. l. 1. c. 32. p. 230.

vel i. confessis in aliquo crimine, vel propter eorum...

¶ Vel i. In omnibus locis indicatis legitur, &c. Sed manu...

C. XXXVII. ¶ Audientiam sibi negat, qui ex...

¶ Vicunque b intra anni spatium civiliter, sine publi...

C. XXXVIII. P. A. L. E. A. ¶ Vi * vero excommunicato scienter communicave...

C. XXXIX. ¶ Tardius recipitur ad veniam, qui...

¶ Vi s. jubente sacerdote pro qualicumque culpa ab ec...

C. XL. ¶ A successore sitatur, qui post mor...

¶ De his ius statutum est in concilio Epau...

¶ Si i. Episcopus ante damnati absolutionem obitu...

¶ Præmissis auctoritatibus, quibus iniusta sententia usq...

a al. distulit. b Poly. ibid. Anfl. l. c. 24. Burchard. l. 11. c. 47. Ivo p. 14. c. 111. Pamm. l. 6. c. 120. c. 24. quæst. 2. c. 1. d. al. mortis communicare non possimus. * Poly. ibid. Anflm. ibid. e. al. laboris defensionem. f. Burch. l. 11. c. 47. Ivo p. 14. cap. 112. Ex quodam Gelasio decretis. g. al. contumacia. h. Burch. l. 11. c. 47. Ivo p. 14. c. 112. Pamm. l. 6. c. 120.

C. XLII. ¶ Quibus culpa exigentibus aliqui se...

¶ Unde in Meldensi concilio, cap. 16. ¶ Nemo a Episcoporum quemlibet sine certa & ma...

¶ Subanathemate ¶ In concilio Meldensi, & adjectis ca...

C. XLIII. ¶ Pro paucis, & levibus causis nullus...

¶ Nilvius sacerdotum quinquam recta fidei homine pro...

C. XLIII. ¶ Pro his tribus criminibus quilibet...

¶ Certum b est pro his tribus criminibus aliquem ex...

¶ 4 pars. De his, inquam, & huiusmodi, præmissis auctori...

C. XLIV. ¶ Sententia pastoris reum, vel innocen...

¶ Quomodo e sacerdos mundum leprosum non facit, sic Episcopus, vel Presbyter, non alligat eos, qui infontes sunt, nec solvit noxios: sed pro officio suo cum peccatorum varietates audierit, scit qui ligandus sit, qui solvendus.

¶ Item hic locus legitur apud collectores. Apud B. Hieronymum sic habet: Legimus in Levitico de leprosis, ubi iubentur, ut ostendant se sacerdotibus, & si lepram habuerint, tunc a sacerdote mundi fiant: non quod sacerdotes leprosi faciant, & immundos, sed quo habeant notitiam leprosi & non leprosi, & possint discernere qui mundus, quive immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosum sacerdos mundum, vel immundum facit, sic & hic alligat, vel solvit Episcopus & Presbyter, non eos qui infontes sunt, vel noxii, sed, pro officio suo, cum peccatorum audierit varietates, scit qui ligandus sit, quive solvendus.

C. XLV. ¶ De eodem. P. A. L. E. A. [Item Augustinus super Mathæum.]

¶ Idiculum est, ut eum mundum esse dicamus, qui vinculis peccatorum suorum ligatus est, propter hoc solum, quod Episcopus dicitur habere huiusmodi potestatem, ut solvi ab eo, soluti sint in celo, & ligati in

a Et in adjectis capitularibus Caroli filii Ludovici. Burchard. l. 11. c. 10. Ivo p. 14. c. 80. Pamm. l. 6. c. 91. b al. Decretum. Poly. l. 7. c. 111. Burch. l. 11. c. 74. Ivo p. 14. c. 122. Pamm. l. 6. c. 112. c al. profugus abire. d In comment. ad c. 16. e Poly. l. 7. tit. 3. Anfl. l. 7. c. 120. Ivo p. 14. c. 7. Pamm. l. 6. c. 86.

571
terris, ligati sunt in celo: sit ergo irreprehensibilis, qui al-
terum ligat, aut solvit.

C. XLVI. ¶ Non est petenda solutio, cum ini-
que fertur sententia.

Item Gelasius Papa Episcopus orientabilis a, de
damnatione i. Dioscori.

Cui b est illata sententia, deponat errorem, & va-
cua est: sed si iniusta est, tanto eam curare non de-
bet, quanto apud Deum & ecclesiam ejus curam non pot-
est iniqua gravare sententia. Ita ergo ea se non absolvi
desideret, quae nullatenus perspicit obligatum.

¶ Damnatione Dioscori] Sic etiam in manuscriptis. Apud
Irenaeum est, communiōne Achari vitanda.

Et Dioscorus quidem in Chalcedonensi synodo, & à sancto Leo-
ne primo damnatus est, Acharius autem à Felice tertio, & Gela-
sio p[ap]a.

C. XLVII. ¶ Deus non nocet, nec nocere aliquem
patitur iniuste.

Item Augustinus de sermone bono c.

Secundum d catholicam fidem, & sanam doctrinam,
& intelligentibus perspicuam veritatem, nec natura
Dei nocere potest quisquam, nec natura Dei nocere inju-
ste cuiquam, vel nocere iniuste i patitur quemquam.
Qui enim nocet (ait Apostolus f) recipiet illud quod
noceat.

C. XLVIII. ¶ Injusta vincula disrum-
pi iustitia.

Item sermone 16. de verbis Domini.

Coeptisti g habere fratrem tuum tanquam publica-
num: ligas illum in terra: sed ut iuste alliges, vide.
Nam iniusta vincula dirumpit iustitia. Cum autem i
coerxeris, & concordaveris cum fratre tuo, solvisti il-
lum in terra: cum solveris in terra, solutus erit & in
caelo.

¶ Cum autem] Emendatur & locupletatur a f h i locu-
ex originali, Irenae & Pamphilio.

C. XLIX. ¶ Temeritas iudicandi non ei qui iu-
dicatur, sed iudici nocet.

Item de sermone Domini in monte, lib. 2. c. 29.

Temerarium h iudicium plerumque nihil nocere, de
quo temere iudicatur. Et autem, qui temere iudi-
cat, ipsa temeritas nocere est ut noceret.

C. L. ¶ Non debet homini iniusta sententia.

Item ad clericum Hippocentem, epist. 127.

Quid i obest homini quod ex illa tabula non vult eum
recitari humana ignorantia: si de libro vivorum
non eum delect iniqua conscientia?

C. LI. ¶ De eodem.

Item in libro contra Secundinum Manichaeum,
cap. 7.

Senti k de Augustino quidquid libet: sola me in ocu-
lis Dei conscientia non accuset.

C. LII. ¶ Quis conscientia iustificat, aliorum ma-
lissima non nocent.

Item Gregorius Constantinus Mediolanensis Episcopo,
lib. 6. epist. 127. in cap. 127.

In l cunctis, quae in hac vita adversa proveniunt, so-
la est, sicut nostris, omnipotentis Dei districtio. pen-
sanda, atque ad eam semper proprium recurendum, ut
nullius nos ibi lingua imphiet, ubi conscientia non accu-
sat. Quem enim conscientia defendit, & inter accu-
sationes liber est: & liber, vel sine accusatione esse non
potest, si sola, quae interius addicit m, conscientia ac-

a Sententia habetur aliqua ex parte in sermone Gelasii de ana-
thematis vinculo. b Ivo par. 1. c. 1. c l. 3. de natura boni,
c. 39. d Ivo p. 1. c. 6. e impuni. vera lectio. f Coloss. 3.
g Ivo p. 1. c. 6. Pam. l. 5. c. 13. h Ivo p. 1. c. 10. i Polyd. 7.
k Ivo p. 1. c. 12. l Ivo p. 1. c. 12. m Nivolaus epist. 2. ad
Michaelum Imper. m alaudis.

custe. De vestra igitur sanctitate ablit à Christianorum
iudicio, ea quae maledicorum hominum rumoribus calu-
ficta credimus, in qualicumque modulo suspitionis adhi-
ci: quia ex facti eloqui testimonio tenemus, ut magis
mala i, cum forsitan dicuntur, nisi probata, credi non
debeant, sed probata citius ulcisci. & iuste. ¶ Hinc ap-
tur dixi, ut nimis esse levitatis ostenderem, si qua ma-
gravia credere studeat, quae probati non possunt. Sed
sanctitas vestra debet mentem suam à maledicorum ho-
minum rumoribus, atque obtruncatione disjungere. & illa
quae aeterna vita sunt, atque ad utilitatem subditorum
proficium, cogitare.

¶ Majora mala] Sic emendatum est ex originali, & b
colae: & saepe in hac epistola reperitur, mala gravia. Ama-
gebatur, mala majorum.

C. LIII. ¶ Frustra damnatur ab homine,
quem Deus iustificat.

Item Augustinus in Psal. 56. concione 3. ad consil.

[Nec damnabit eum.]

Et a si ad tempus i damnatus ab homine, & a
sententiam proconsul in Cypranium, alia d in
terreno, aliud tribunal colorum. Ab infuore
sententiam, à superiore colorum.

¶ Et si ad tempus] Apud b. Augustinum, de divinis
co agentem, sic legitur. Quando ergo ventum fuerit
illud iudicium, non eam damnabit: & si ad tempus
tur damnari ab homine, & si dixit sententiam, a
C. LIV.

Item in Psal. 37. ad v. 10. [Quisquam in te
stetura.]

Confodi b intus innocentiam tuam, tibi crederet
mit causam tuam. Favelet e in te fallaci-
monium, sed apud homines. Numquid apud Deum
lebit, ubi causa tua dicenda est? Quando Deum
rit, alius testis quam conscientia tua non erit. Im-
tum iudicem, & conscientiam tuam noli numerare
siam tuam.

C. LV. ¶ Non insaniam fingas, sed confite-
ris nocere debemus.

Item Gregorius Papa Palladio Prolego,
lib. 5. epist. 45.

Mter verba laudantium, sive vituperantium, ali-
tem semper recurendum est: & si in ea non
bonum, quod de nobis a dicitur, magnam utilitatem
nerare debet: & rursum si in ea non inveniamur
larn, quod de nobis homines loquuntur, in magis
benus iatiam proficere. Quid enim si homines
dent, & conscientia nos accuset: aur quae debet
stiria, si omnes acculent, & sola conscientia
esse demonstrat? Habemus Paulum dicentem
ria nostra haec est, testimonium conscientiae
Iob g quoque dicit [Ecce in caelo testis meus]
est i b i testis in caelo, testis in corde, dimittam
ros foris loqui, quod volum. Quid aliud de
faciant: nisi quod in pulverem sumant, atque
suos terram excitant i unde plus detrahant
stant, inde magis nihil veritatis vident. Vocant
etiam sunt ipsi, & tranquilli admonendi, cogitandi
fieri modis omnibus debet: scientes, quid de
ritas dicit b [Ne forte scandalizemus eos.] Scandalum
us fieri sibi ex veritate noluerit, habes conuoluntatem
quam in sancto Evangelio conspicis. Cum enim
no dictum fuisset [Scis i, quia Pharisaei
hoc scandalizati sunt:] respondit k [Similes
sunt, & dures caecorum.] Paulus quoque apertius
monet, dicens l. [Si fieri potest, quod ex vobis
a Ivo p. 1. c. 12. b Ivo p. 1. c. 12. c ad p[ro]p[ri]um
in epistola Sixti III. d al. vobis. e al. omni. f
Ioh. 16. h Martib. 17. i Martib. 17. k
l Rom. 12.

similibus hominibus pacem habentes.] Dicitur quippe [Cum omnibus pacem habentes.] quia hoc difficile est profecti, pramiffi, [si fieri potest.] Sed tamen adiungit, quod possit fieri, cum dicit [quod ex vobis est.] Quia si nos in mente charitatem erga odientes servare cupimus, et si illi nobiscum pacem non habent, nos tamen cum illis sine dubio habemus.

¶ Quid enim [Adde sunt nonnulli ex epistola B. Gregorii, et patris etiam Sicuti terti, in qua idem fere repetitur. Hinc est obferendum est, qui parati sunt suscipere, quod non videtur, pacem semper reprehendere, nunquam amittere: apud alios autem concessa est necessaria vobis, fama illi.]

C. LXI. ¶ Consuetudo vobis, et fama proximi est necessaria.

¶ Unde Augustinus lib. de bono viduit. cap. 22. Non a sum audire, siue viri sancti siue foemine, quando reprehensa in aliquo negligentia sua, per quam fit, ut in malam veniant suspensionem, unde suam vitam longè abesse sciunt, dicant sibi coram Deo sufficere. conscientiam, exaltationem hominum non solam impudentem, veram etiam crudeliter contententes, cum occidat à animas aliorum, siue blasphemantium vitam. Dei (quibus secundum suam suspensionem, quas turpis, que casta est, displicet vita florum) siue etiam cum excultatione imitantium, non quod vident, sed quod putant. Proinde quisquis a criminibus flagitiorum atque facinororum vitam suam custodit, sibi benefacit: quisquis autem etiam famam, et in alios misericors est. Nobis enim necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.

C. LXII. ¶ Apud Deum malodictus, qui meritis distinetur sententiam.

¶ Item Hieronymus super c. epist. Pauli ad Philemonem. Si quis dicitur iustum iniustum, & iniustum iustum, abominabilis uterque apud Deum est. Similiter, qui sanctum dicit esse non sanctum, & rursus non sanctum, abominabilis apud Deum.

C. LXIII. ¶ Christum videt, qui sanctum non sanctum, vel non sanctum sanctum esse creditur.

¶ Idem Augustinus pauli super. ¶ Si quis hominem, qui sanctus non est, sanctum esse creditur, & Dei cum iuxerit societur. Christus violat, cuius corporis omnes membra sumus. ¶ Omnes credentes, secundum Apostolum, Christi corpus efficiuntur. Qui in Christi corpore erant, & labiunt, afferens membrum ejus vel sanctum esse, cum non sit, vel non sanctum esse, cum sit, vide quali crimini obnoxius fiat. [Vt ait Elias f.] qui dicit dulce amarum, & amarum dulce, ponens tenebras lucem, & lucem tenebras. Dulce puo esse sanctimoniam: amarum, quod sanctimoniam contrarium est.

C. LXIV. ¶ Aeternum va malodicti inveniunt, qui boni mali, & mali boni dixerit.

¶ Item Elias, cap. 5.

V. s. qui dicit malum bonum, & bonum malum, ponens tenebras lucem, & lucem tenebras. ¶ Paulo superius. ¶ Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam: & nobiles ejus intenerunt fame, & multitudo ejus fuit exaruit. Propterea dilatavit infernum animam suam, & aperuit os suum abique illo termino: & descenderunt fortes ejus, & populus ejus, & sublimis, gloriosus; ejus ad eum: & incurvabitur homo, & humiliabitur vis, & oculi sublimium de-

a 11. q. 1. n. 1. s. aliquis. b allocutione. c Ad locum, Gratias ego Deo meo. d Ivo p. 1. c. 6. Panorm. l. 1. cap. 14. Proverb. 27. fundam. 70. e Rom. 12. 1. Corin. 6. f Esa. 5. g Eccl. 1.

primuntur: & exaltabitur Dominus exercituum in iudicio, & Deus sanctus sanctificabitur in iustitia.

C. LX. ¶ Legem, solvendis, potestate se privos, qui hanc iniqui exercet.

¶ Item Gregorius homil. 26. in Evang. Iste a ligandi atque solvendi potestate se privat, qui hanc pro suis voluntatibus, & non pro subditorum moribus exercet.

C. LXI. ¶ De eodem. Idem ibidem paulo inferiori.

¶ Videre. b de subditis digne nequeunt, qui in subditorum causis sua vel odia, vel gratiam sequuntur.

C. LXII. ¶ Non est vera presidentis absolutio, nisi sequatur arbitrium iustitiae, & iudicis.

¶ Idem ibidem paulo inferiori.

¶ Tunc vera est absolutio presidentis, cum interni d sequitur arbitrium iudicis. Quod bene quadratum morti resuscitatio illa significat: quæ videlicet demonstrat, quia prius mortuum Dominus suscitavit, & vivificavit, dicens ei: [Lazare veni foras] & postmodum is, qui vivens fuerat, egressus, à discipulis est solutus, sicut scriptum est.

C. LXIII. ¶ Privilegio meretur exiri, qui eodem abutitur. Idem in regesto.

¶ Privilegium si omnino meretur amittere, qui permiffa sibi abutitur potestate.

¶ In regesto B. Gregorii, e. q. qui citatur, non est innotuit. Habetur autem in epist. 2. Simplicii Pape, cui etiam Nicolaus I. in epist. ad Hincmarum, cuius innotuit est, Epistolam beatitudinis tunc. & Burcardus, & Ivo, & aliquid veritate Gratiani exemplaria tribuunt: supra etiam distinet. 7. s. cap. 5. nemo privilegium. citatur ex eodem Simplicio. Simile est quod B. Augustinus sermone de tempore 2. 47. scribit. Iudicio enim legum, iure absoluta dignitate deicitur, qui privilegio sibi concessio abutitur.

C. LXIV. ¶ Si, in quem canonica non facta sententia, penam non debet ferre canonice.

¶ Item Gregorius Antonio subdiacono, lib. 2. iudic. 11. epist. 9.

¶ Non debet is penam sustinere canonice, in cuius damnatione non est canonice prolata sententia. Ex his datur intelligi, quod iniusta sententia nullam allegat apud Deum, nec apud ecclesiam, quæ aliqui gravatur iniqua sententia, sicut ex g. Celestini capit. 1. laborat. Non ergo ab ejus comminatione abstinentiam est, nec ut ab officio cessandum, in quem cognoscitur iniqua prolata sententia. Cur ergo capitula Carthaginiensis, & Africani, atq. aliorum conciliorum, prohibent iniuste damnationem in comminatione recipi, ante h. iudicium excommunicationis? cur & illud in concilio Moguntinensi statutum est? i

C. LXV. ¶ Qui damnatur à synodo, quomodo inficiandam innotuit reparare.

¶ Episcopus k, Presbyter, aut Diaconus à gradu suo iniuste dejectus, si in secunda synodo innocens reperitur, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat eorum altari de manibus Episcoporum: si Episcopus

a Infra ead. plerunque. Poly lib. 7. tit. 1. Ivo p. 1. 4. cap. 3. Panorm. lib. 3. cap. 79. b Ivo ibidem. Panorm. lib. 3. cap. 80. c Alaterni. d aterni. orig. supra ead. plerunque. Ivo ibidem. Panorm. l. 1. cap. 12. e Ioann. 1. f Simplicius Pape epist. 2. Anfl. 4. c. 3. Burch. lib. 1. c. 29. Ivo p. 5. c. 140. g Supra ead. cau. est. h Supra ead. f Episcopus. i [Placuit.] i In Teletano IV. cap. 27. k Burch. lib. 2. cap. 92. Anselm. lib. 3. cap. 27. Poly lib. 2. tit. 36. Ivo p. 1. cap. 307. & part. 6. c. 237. Panorm. lib. 3. cap. 80. l inveniunt.

Pius est, orarium, annulum, & baculum: si Presbyter, orarium, & planetam: si Diaconus, orarium, & albam: si Subdiaconus, patenam, & calicem. Sic & reliqui gradus in reparatione sua recipiant ea, quae cum ordinarentur, perciperant.

¶ Hoc habetur in concilio Toletano IV. c. 27. ex quo citantur Ivo p. 5. c. 367. & Polycarpus l. 2. tit. 36. Idem tamen Ivo par. 6. c. 237. & Burchardus tribuit concilio Moguntino: auctor autem Panormia, & Moguntini, & Toletano.

¶ pars. Si ergo iniuste desit, nec etiam per Episcopos reparari possunt, nisi de manibus eorum recipiantur, quae amiserant, & eis, modo sua auctoritate cuius, licet iniuste ligati communitate, & eis, non perita absolutione sua celebrare officia, sicut Gregorius videtur sentire. Ad hoc respondendum est, quod sententia aliquando est iniusta ex animo profertur, iusta vero ex ordine & causa: aliquando est iniusta ex animo & ordine, sed non ex causa: aliquando est iniusta ex animo, sed non ex ordine, sed non ex causa. Cuius autem ex causa iniusta fuerit, aliquando nullum in eo committitur, qui accusatur, delictum est, quod si damnatione dignum: aliquando non est in eo illud, supra quod fuerit sententia, sed ex alio notandus est. Ex animo est iniusta, cum aliquis servata integritate iudicarii ordinis in adulterio, vel in quolibet crimine, non amore iustitiae, sed livore odii, vel pretio aut favore adversariorum indignus sententiam profert. Unde Beda super epistolam Iacobitae. ¶ [Ira a enim veri iustitiam Dei non operatur:] quia qui iratus in aliquo sententiam profert, est ille quantum ad se, iustam reperiet sententiam, iste tamen, qui non amore iustitiae, sed livore odii in eum sententiam dedit, iustitiam Dei, in quem perturbatio non cadit, non imitatur.

C. LXVI. ¶ Sententia iustitia non est pro praemio ferenda. Item Gregorius.

¶ Qui recte iudicat, & praemium inde remunerationis expectat, fraudem in Deum perpetrat: quia iustitiam, quam gratis impertiri debuit, acceptione pecuniae vendit. Bonis male utimur, qui iuste pro temporali: licet iudicant. Tales quippe ad veritatem, non iustitiae defensionem, sed amor praemii & provocat: quibus si spes nummi subtrahitur, confestim a iustitiae defensione recedunt. Acceptum nummorum d. praeparatio veritatis est. Unde & pro iusto dicitur. ¶ Qui excutit manus suas ab omnimere, iste in excessis habitabit. ¶

¶ Apud B. Gregorium non est inventum: sed apud Isidorum lib. 3. de sum. bon. cap. 38. quem citant Burchardus & Beda in sententia.

C. LXVII. ¶ In praepositorum operibus sibi totum ratio vindicatur. Item Gregorius lib. 8. epist. 12. ad Guadifalvianum.

¶ Illa e praepositorum sollicitudo utilis, illa est caute laudabilis, in qua totum ratio agit, & furor sibi nihil vindicat. Restringenda sub ratione potestas est, nec quidquam agendum prius, quam concitata ad tranquillitatem mens recedat. Nam commotionis tempore iustum omne f. putat, quod fecerit.

C. LXVIII. ¶ Gravior delinquit, qui ex ira sententiam profert. Item Ambrosius libro de sancto Ioseph, c. 13.

¶ Ira saepe etiam innocentes in carcerem abducit: quia dum iusto amplius irascimur, & volumus alienum committere peccatum, graviora peccata committimus. Ideo Apostolus x. ait, ¶ Non vos ipsos vindicantes charissimi: sed date locum ire. ¶ hoc est, declinemus eam, ne nos illa corripat. Unde Dominus h. IESVS dimittens ad Euangelizandum discipulos, misit eos sine auro, sine argen-

a Mat. 23. v. 17. sed supra sententia. Jac. 1. b Isidorus sententiarum de summo bono l. 3. c. 38. Beda in sententia. c. 72. Bede l. 16. c. 28. t. al. pecunia. d. al. munerum. E. a. 3. c. Burch. l. 1. c. 27. Ivo p. 16. c. 36. f. alia. g. Rom. 12. h. Luc. 9.

to, sine pecunia, sine virga, id est, ut & incensum illa instrumenta expectet altioris.

C. LXX. ¶ Ratio debet corrigere, quod fuerit promulgatum est.

Item ex lib. 11. Ecclesiast. historia Rufini, c. 1.

¶ Cui apud Thessalonicam seditione exorta, & vir ex militaribus impetu fuisse populi fuerit ductus, Theodosius repentinus nunciis atrocitate fuerit ad ludos Circeses invitari populum, eique ex improbitate circumfundi milites, atque obruncari passim, in quibus occurrisset, gladio jubet: & vindictam dari, non esse sed furori: ob hoc, cum a sacerdotibus ita: argenteo agnovit dejectionem, culpamque cum lachrymis publicam poenitentiam in conspectu totius congregavit: & in hoc sibi tempus ascriptum abique regitatio patienter implevit. Quibus omnibus illud quod mirabiliter adiecit. Lege sanxit in posterum, ut hinc. Principum super animadversione pollent, non vigetimum ab executoribus differrentur, quo minus ferocordiae, vel, si res tulisset, portuissent non ret.

C. LXX. ¶ In distantiis sententiam velle non favore ducatur.

Item ex b. d. Gregorius.

¶ Vnumquodque & praevide debent retores ecclesiae, & qui publica iudicia exercent, ut in distantiis sententia nullatenus levitate, aut furor ducti sine praesidio causis prius diligenter ventilatis, cum res, quae quibatur, pleniter ad notitiam venisset, tunc divina, non na lex resolvatur, & tunc secundum quod iustitiam est, remota personarum acceptione, delictum feratur sententia. Hinc est, quod Moyses & populi semper ad Dominum tabernaculum ingressi fuerat, & iuxta quod Dominus imperabat, iudicium ponebat: nimirum nos instruens, ut non ex corde, sed ex precepto divino, condemnationis, vel iustitiam sententiam proferamus.

¶ De non praesumptenda sententia legatorum Isidorus Gregorium, lib. 19. Mor. c. 23. ad ea verba Isid. Cassianus nesciebam, diligentissime investigabam. ¶ lib. 1. c. 2. epist. 26. & alibi.

C. LXXI. ¶ Iustum iudicium vendit non potest.

Item Augustinus ad Marcedonium, epist. 14.

¶ Non f. licet iudici vendere iustum iudicium, nec advocato vendere iustum patrocinium, nisi consulto rectum consilium.

¶ Propria verba B. Augustini referuntur infra, l. 1. v. 14. sed non idem.

C. LXXII. ¶ De eodem.

Item Isidorus lib. 3. de summo bono, c. 38.

¶ Auper g. dum non habet quod offerat, nec auditur contemnitur, sed etiam contra ventum primitur. Cito violatur auro iustitia, nullatenus pertimescit culpam, quam redimere nummis cogitur. Hinc itaq. sententia, qua non amore iustitiae, sed ex alio causa fertur in quosquam, humiliter obediendum est.

C. LXXIII. ¶ Non recipiatur ab aliis, qui iustitiam Episcoporum contraria effusam.

Unde in Niceno b. concilio, cap. 1.

¶ Servetur i. ista sententia, ut hi, qui ab aliis communicantur, ab aliis ad communionem non recipiantur. Requiratur sane, si forte ex aliqua indignitate

a al. exegit. b al. Gregorius. c. Epist. 14. l. 1. c. 37. d. revolvatur. e. Exod. 31. f. Ivo p. 16. c. 36. g. Burchardus l. 1. c. 27. h. Beda l. 16. c. 28. i. Burchardus l. 1. c. 27. v. 14. k. Ivo p. 16. c. 36.

est, quæ culpa præcessit a de qua sit penitentia secuta post culpam: ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam vivit, illos pastoris sententia absolvat. Tunc b enim vera est absolutio, &c. *Ex qua consideratione intendum est, quod illos nos debemus per pastoralem auctoritatem solvere, quos auctorem nostrum cognovimus per facultatem gratiam vivificare. & nisi.*

¶ Veniat itaque foras mortuus, id est, culpam confiteatur peccator. Venientem vero foras solvant discipuli: ut pastores ecclesie ei penam debeant amovere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit.

¶ Hæc de solutionis ordine breviter dixerim, ut sub magno moderamine pastores ecclesie, vel solvere studeant, vel ligare.

C. LXXXIX. ¶ *Virtus caret sententia iniuste prolata.*
Item Calixtus Papa episcopi ad Benedictum Episcopum.

Injustum est iudicium, & definitio iniusta, Regio metu, aut iusta, aut cuiuscunque Episcopi, aut potentis, & iudicium ordinata vel acta, non valet. ¶ Homini religioso parum esse debet inimicitias aliorum non exercere, vel non agere male loquendo, nisi etiam eas extingere bene loquendo studuerit. ¶ Melior est in malis factis humilis confessio, quam in bonis superba gloriatio.

C. XC. ¶ *Tranquillus meretur, qui iniuste maledicitur.*

Item Augustinus super Psal. 111. ad vers. [Facienti misericordiam Dominus.]

¶ Vi iustus est, & iniuste maledicitur, præmium illi redditur.

Ita est, ut dicitur esse, non remota legatum apud Deum, sententia remanere debet: ne ex superbia legatur, qui prius ex puritate conscientia ab illius obediatur.

¶ **7 pars.** Item est quando contra auctoritatem sententia fertur: cuius quod subdit non possunt cogi ad malum, scientes obedientiam non esse servandam prælati in rebus illicitis.

C. XCI. ¶ *Non est obediendum Episcopo, qui præbætica Massam canere iubet.*

Item Eutychianus 1 Papa ait.

¶ Si quis Episcopus aut Abbas Presbytero, aut monacho suo iusserit, Missas pro hæreticis 2. cantare, non liceat, & non expedi obediere eis.

¶ **1.** Eutychianus. ¶ Bartheleus & Ivo referunt ex Eutychiano formalis caput hoc, & s. q. 24. q. 1. quod tamen Gratianus citat ex Ivo.

¶ **2.** Hæreticis. ¶ Ceteri collectores addunt, mortuis, quamvis non hic audiat glissa suppletur.

C. XCII. ¶ *Træcipi non obediunt mulatibus expedit.*

Item Augustinus.

¶ Non est semper malum est non obediere præcepto: cum enim Dominus iubet ea, quæ sunt contraria Deo, tunc ei obediendum non est.

¶ *Hic caput partem contra ipsa, partim sententia habentur quod legatur Ambrasiom, lib. de Paradiso, c. 6.*

C. XCIII. ¶ *De eodem.*

Item Hieronymus in epist. ad Titum c. 1. & 2. vers. [Sicut Dominus suis subditis suis.]

¶ Dominus est iuber, quæ non sunt adversa scripturis sanctis, subicitur servus Domino. Si verò contraria præceptis, magis obediatur spiritui, quam corpori Domino. *Ex infra, c. 2.* ¶ Si bonum est, quod præcipit Imperator.

a. Ad h. ab orig. b. Sup. ead. non verba. c. 21. q. 1. omne. d. inquisitione. ex Marcellino, in c. Hadrian. cap. 71. ead. lib. 5. c. 21. f. 230. d. Sup. ea. Tinguatium. e. Beda Rom. 13. P. 11. 117. 117. Rom. 13. f. sed f. ori. g. al. verum. h. al. proconfulcor. i. Eph. 6. k. Sup. diff. y. c. 1. P. 13. 117.

tor, & præf. iubentis obsequere voluntari: si verò malum, responde ei illud de actibus Apostolorum & [Obedi oportet Deo magis, quam hominibus.] Hoc ipsam & de servis intelligamus apud Dominos, & de moribus apud viros, & de filiis apud parentes: quod in illis tantum debeant Dominis, viris, parentibus esse subiecti, quæ contra Dei mandata non veniunt.

¶ **1.** Titum. ¶ *Sic est emendatio ex Polycarpo, cum antea citaretur, ad Ephelios, emendatio etiam, & non nihil locupletato ipso capite ex originali.*

C. XCIV. ¶ *Non sunt audiendi, qui contra Deum aliquid iubent.*
Item Ambrosius.

Vilianus b Imperator, quamvis esset apostata, habuit tamen sub se Christianos milites: quibus cum dicebat, producite acriem pro defensione reipublicæ, obediabant ei. Cum autem diceret eis, producite arma in Christianos, tunc cognoscabant Imperatorem cæci.

¶ *In his eadem c. Imperatores. 1. Julianus. habetur hæc sententia: fortassis, ex eo loco mutato verbis, confectum est hoc capitulum.*

C. XCV. ¶ *Non iubet aliquid iniustam, quæ Deum timere probatur.*

Item Fabianus Papa, episcopi. 2. omnibus Episcopis.

¶ Vi omnipotentem Deum metuit, nec contra Evangelium, nec contra Apostolos, nec contra Prophetas, vel sanctorum Patrum instituta aliquid illo modo agere conatur.

C. XCVI. ¶ *Et qui peccat, & qui peccatis confitentis, utique peccat.*
Item Nicolaus Papa Lethario Regi.

Ita e corporis tui cedere moribus consentisti, & relaxasti voluptatum habens temetipsum in lacum miseris, & in lacum facis prohibuit deiecit, ut qui positus fueras ad gubernationem populorum, effectus sis ruina multorum. Probat hoc Thiegaldis d. & Guntharii dudum Episcopi optem legitimum casus: qui pro eo, quod te nimis competentes erudierant, quoniam quia prævaricationem tuam tegere argumentis suis, & sub quadam iustitie specie fucatis quibusdam exquisitis inventionibus, aequitatem obviare studuerunt, nostra sunt Apostolica deposita auctoritate, & ab omni Episcopatus regimine regulariter sequestrati.

C. XCVII. ¶ *De eodem.*

Item Augustinus sermo 6. de verba Domini.

¶ **Q**ui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Sed quid si illud iubet, quod non debes facere? Hic sane contemne potestatem, timendo potestatem. Ipsos humanarum legum gradus advertite. Si aliquid iusserit curator, nonne faciendum est? tamen, si contra proconful b iubeat, non utique contemnis potestatem, sed eligis majori servite. Nec hinc debet minor irasci, si maior prælati est. Rursus si aliquid ipse proconful iubeat, & aliud iubet Imperator, nunquid dubitatur illo contempto, illi esse servendum? Ergo, si aliud Imperator, & aliud Deus, quid iudicatis? Solve tributum: esto mihi in obsequium: recte, sed non in idolo. In idolo prohibet. Quis prohibet? Major potestas. Da veniam: tu carcerem, ille gehennam minatur. Hic iam tibi allumenda est fides tua tanquam i. scutum, in quo possis omnia ignita iacula inimici extinguere.

¶ *Emendatione & locupletatione est caput hoc ex ipso originali.*

C. XCVIII. ¶ *De eodem.*

Item Donatistis, episcopi. 166.

¶ Imperatores k, si in errore essent, (quod absque proterrefusio contra veritatem leges darent, per quas iusti

a. Ad h. b. Infra, c. Imperatores. 1. Julianus. c. 110. P. 13. 117. 117. d. Sup. ea. Tinguatium. e. Beda Rom. 13. P. 11. 117. 117. Rom. 13. f. sed f. ori. g. al. verum. h. al. proconfulcor. i. Eph. 6. k. Sup. diff. y. c. 1. P. 13. 117.

horitate ab anathematis vinculo hos subtrahimus: videlicet uxores, liberos, seruos, ancillas, seu mancipia, nec non rusticos seruitutes, & omnes alios, qui non adeo ciuiles sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur, & eos, qui ignoranter excommunicatis communicant, sine illis qui communicant cum eis, qui excommunicatis communicant. Quicunque autem orator, siue peregrinus, aut viator in terram excommunicatorum deuenit, ubi non possit emere, vel non habet unde emat; ab excommunicatis accipiendi licentiam damus. Et si quis excommunicatis non in sustentationem superbis, sed humanitatis causa dare aliquid voluerit; non prohibemus.

C. CIV. De Bonifacio, qui excommunicatis, & Pseudoepiscopis se non communicatum iuravit.

Item Bonifacius Martyr Zacharia Papa in epistola qua incipit Paterna.]

A necessitate prædecessoris vestri venerandæ memorie Gregorius, dum me indignum ordinavit; & ad prædicandum verbum Dei Germanicis gentibus misit; sacramento me confirmavit, ut canonicis, & iustis Episcopis, & Presbyteris, in verbo, facto, consensu, assensu, & adiutorio, quod cum divina gratia adimplerem; filios autem sacerdotum, hypocristas, & seductores populorum, vel corrigere, vel viam salutis, vel declinare, & abstinere a communione ipsorum: quod ex parte seruari, & ex parte custodire & implere non potui: sed spiritaliter impleri sacramentum, quia in consensum, & in consilium eorum non venit anima mea, corporaliter autem ab eis omnino abstinere non potui. Dum enim venissem ad Principem Francorum, cogente ecclesiarum necessitate, non tales ibi reperi, quales illi illis non communicavi.

¶ Et Pseudoepiscopis] Hic in aliquo vetustis antea legatur, excommunicatis à Pseudoepiscopis.

¶ Epistola, in qua habetur capitulum hoc, edita est per Laurentium Surium in vita sancti Bonifacii legati Germanie, & martyris. Emendator autem textus manuscriptorum in bibliotheca monasterii Dominici.

C. CV. Excommunicatis non communicat, qui eis autem non consentit.

Item Zacharias Papa Bonifacio martyri in epistola sua mittens est.] Benedictus Deus.]

Quod prædecessor noster beate memorie Gregorius, huius sancte sedis Apostolice præfati, dum ad prædicandum verbum Evangelicam misisset fratrem, in Germaniam partibus; & gentibus illis paganis, ita ut orthodoxos Episcopos, Presbyteros, vel quocumque reperire potuisset in verbo exhortationis perfectos, amplius confirmaret; & eis communicaret (quod & factum est); si quos vero seductores Episcopos, aut Pseudoepiscopos, vel quosque à recto fidei tramite deviantes reperisset, nulla tibi cum eis esset communicatio: quod te solatante Deo; usque ad præfens spiritaliter servasse concessit es: vel, si omnino propter Principalem, & humanam favorem gentis Francorum, dum ad gentem ecclesiarum Dei necessitate, non valuisti, consilio, & consensu communionis anima tua non est inquinata: itaque propter hoc, quod cum eis communi es, non consentiens iniquitati eorum, nullum est detrimentum coram Deo.

¶ In epistola prædecessoris hæc verba, Suggestis itaque sanctis fraternitas tua in suis apicibus, quod prædecessor noster, &c.

¶ In alia significationem, in superbia: b. Ivo p. 2. c. 95. e. Gen. 49. d. Ivo p. 2. c. 95. d. al. mittim.

9 pars. Excommunicatis non autem forma, & modus, atque reconciliationis hic est.

C. CVI. Modus, & forma excommunicationis.

Debet a duodecim sacerdotibus Episcopum circumstare, & lucernas ardescentes in manibus tenere, quas in cœlestione anathematis, vel excommunicationis proieciere debent in terram, & concutere pedibus: deinde epistola per parochias mittatur, continens excommunicatorum nomina, & causam excommunicationis.

Apud Burchardum & Ivo non ea que in hoc capite continentur, & multa alia eodem pertinentia, citantur ex concilio Rothomagensi. In collectione vero canonum incerti auctoris manuscripta, si stem verbi, quibus hic, referuntur ex Zacharia Papa.

C. CVII. De eodem.

Item ex concilio Atauico.

Canonica instituta, & sanctorum Patrum exempla sequentes, ecclesiarum Dei violatores i auctoritate Dei, & iudicio Sancti Spiritus à gremio sancte matris ecclesie, & à consortio totius Christianitatis eliminamus, quoad usque resipiscant, & ecclesie Dei satisfaciant.

¶ Violatores] In eadem collectione, & apud Burchardum, & in duobus vetustis Gratiani codicibus sequitur. Ni. Ab aliorum Gratiani exemplaribus, & ab Ivone abest nota ista.

C. CVIII. Modus reconciliationis excommunicatorum. Item ex eodem.

Ubi aliquis vel excommunicatus, vel anathematizatus, penitentia ductus veniam postulat, & emendationem promittit, Episcopus, qui eum excommunicavit, ante ianuam ecclesie venire debet, & duodecim Presbyteri cum eo, qui eum hinc inde circumstare debent. Et si ille terræ prostratus veniam postulat, & de futuris cautela spondet, tunc Episcopus apprehensa manu eius dextera, in ecclesiam illum introducat, & communioni Christiane reddat, & septem Psalmos penitentiales decantet; cum istis precibus, Kyrieleyson, Pater noster, Salvum fac servum tuum. Oratio, Præsta quesumus Domine huic famulo tuo dignum penitentis fructum, ut ecclesie tue sancte, à cuius integritate deviarat peccando, admittit formam veniam consequendo, reddatur innocuus, per, &c.

¶ Debet] Apud Burchardum, qui etiam ex concilio Atauico citat, hæc sequuntur. Vbi etiam adesse debent illi, quibus iniuria vel damnum illatum est, & multa alia, que omnino prælegenda sunt.

10 pars. Presbyteri vero, qui excommunicatis sacrum ministerium contingere præsumunt, que penitentia sit imponenda, Ioannes VIII. clero & ordini Salustiano d. scribens, desinit, dicens.

C. CIX. Quis sit penitentia sacerdotum, qui excommunicatis, sacrum ministerium contingere præsumunt.

De illis Presbyteris, qui tempore sanctissimi prædecessoris nostri Domini Papæ Nicolai excommunicatis sacrum ministerium f contingere præsumperunt; ipsi in se damnationis (sicut sacri canones statuunt) sententiam intulerunt. Tamen, quia miseratione Apostolica veniam solum præstat correatis, ob multitudinem misericordie illis hanc indulgentiam exhibemus; ut sancta communione signati, studeant tribus continuis annis per hebdomadam omni i secundam, &

¶ Burchard. lib. 11. cap. 30. Ivo part. 2. c. 76. b. Burch. lib. 11. cap. 7. Ivo part. 3. cap. 126. c. Burch. lib. 11. cap. 8. d. al. Gualteriano. e. Ivo part. 14. cap. 25. Euanon. lib. 3. c. 104. f. al. mysticum.

